

perō mortali p̄durat postmodū orōnib⁹ nō iuuat. Si autē sumat p̄perō i sp̄m. s. fm̄ aliā op̄inōē: put non regit finālē impiam: sic intelligēdū ē: vt nō oret p̄ eo q̄s. i. quicūq; q̄ taliū uersio q̄si miraculosa ē. vñ sicut p̄ facien- dis miraculis nō glibet orat: s̄ magni z sci viri: ita nec p̄ taliū uersione. tñ s̄z formā verboz nō phibet orō p̄ eo fieri: s̄z ostenditur q̄ p̄ceptū de orādo p̄ p̄mis fidelib⁹ nō se extēdit ad tales peccatores: q̄z pp̄ sui p̄cti enormitates h̄ merēt: vt a fidelib⁹ relinquant sic et̄b̄nici z publicani. (Qui autē blasphemauerit i sp̄m. s. rē). Glo. ibidē dicit. s. Matt. 12. Q̄ blasphemiam remittit: sp̄s at̄ blasphemie nō remittit. blasphemiam. n. noiat ip̄m p̄cti gen⁹ absolute: q̄d p̄tingit q̄nq; ex infirmitate: sic cū q̄s ex ire passione blasphemiat. q̄nq; ē ex ignorātia: sicut i his q̄ errant male de deo sentiētes: s̄z sp̄s blasphemie est volūtas blasphemādi q̄si. s. ex certa malicia blasphemāt: z tūc ē p̄cti in sp̄m sc̄m (Discuti o3 an aliū rē (h⁹ q̄nōis apparet solo fm̄ di- stinctiōez impiē prius posita: s. n. ip̄nia sumat p̄ actu- ali duratiōe in obstinatiōe vsq; ad mortē: nō ē aliud pec- catū ab obstinatiōe: sed circūstātia ei⁹. Si at̄ ip̄nia sumat- tur. put dicit p̄positū nō penitēdi: sic ē aliud p̄cti.

De potentia peccati: an sit homini vel diabo-
lo a deo.

Distin.

XLIII.

Post p̄dca p̄sideratiōe dignum occurrit: vtz peccādi potentia sit nobis a deo vl̄ a nobis. Putat q̄ dā potētiā recte agēdi nobis esse a deo: potētiā vō peccandi non a deo: s̄ a nobis vel a diabolo eē: sicut mala vo- lūtas nō a deo nobis ē: s̄ a nobis z a diabolo: bona at̄ nobis a deo tñ ē. Bone at̄ voluntatis z cognitiōis initii nō hōi ex seip̄o nasci: s̄z diui- tus parari z tribui i eo de⁹ euidentē ostendit: q̄z nec diabolus nec aliq̄s angeloz ei⁹ ex quo in hanc caliginē sūt detruſi: bonā potuit vel pote- rit resumere voluntatē: q̄z posē foret vt b̄iana nā postq̄ a deo auersa bonitatem perdidit vo- luntatis: ex seip̄a rursus eā h̄re potuisset: mul- to possibilis hec nā h̄eret angelica: q̄ q̄to mi- n⁹ granat terreni corpis pondere: tanto magis hac eēt p̄dita facultate. nō igr̄ homo vel āge- lus a se bonā volūtatē h̄re pōt: s̄z malā. s̄l̄r z d̄ potentia inquirunt p̄ similitudinē volūtatē de pō bōi vl̄ mali differētes: q̄ illa sit a deo: n̄ ista.

Auctoritatib⁹ astruit pōz peccandi eē a deo.

Ed plurib⁹ sc̄toz testimonijs indubi- tātē mōstrauit: q̄ ptas mali a deo ē: a quo ē ois ptas. At enī apls. Non ē ptas nisi a deo: q̄d nō de ptate bōi tā- tū: s̄z z mali itelligi o3: cū pilato x̄itas dicat: nō h̄es in me ptatē nisi datū eēt tibi d̄sup. Adali- cia nēpe hōim: vt ait aug. cupiditatem nocē- di p̄ se h̄z: ptatē at̄ si ille nō dat non h̄z. Ideoq; diabolus anteq̄ aliquid tolleret Job dicebat domino. Aditte manum tuam. i. da potesta- tem: quia etiā nocentium potestas non est nisi

a deo: sicut sapia ait. Per me regnant reges: z tyranni per me tenēt terram. Unde ait Job de domino. Qui facit regnare ypocritā. p̄pter peruersitatē ppli: z de populo israel dicit de⁹ Bedi eis regē in ira mea. Nocendi enim volū- tas potest eē ab hōis animo. Potestas at̄ nō nisi a deo: z hoc abdita aptaq; iusticia. Itaq; p̄ potestatē diabolo datam iustos deus facit ius- tos. De hoc etiā Grego. i. moralibus ait. Tu- moris elatio: non potestatis ordo in crimie ē: potētiā deus tribuit relationem vero potētie malicia n̄re mētis inuenit. Tollamus ergo q̄d de n̄ro ē: q̄z non potētia iusta: s̄z actione praua dānat. his auctoritatib⁹ alijsq; plurimis euide- ter ostenditur: q̄ nō ē ptas boni vel mali cuiusq; a deo equo: z si te lateat equitas.

An aliquando resistendum sit potestati.

Ic orit questio non transilienda silē- tio. Dictūz est enī supra q̄ ptas pec- candi nocendiq; non est hōi vel dia- bolo nisi a deo. apls at̄ dicit q̄ q̄ po- testati resistit: dei ordinationi resistit. Cū ergo diabolo sit potestas mali dei ordinationē: eius ptati non eē resistendum v̄r. Sed sciendum ē aplm̄ ibi loqui de seculari potestate. s. rege z principe: z huiusmōi: quibus non est resisten- dum in eis que iubet eis deus exhiberi. s. i tri- bus z huiusmōi. Si vero princeps aliquis vl̄ diabolus iusserit aliquid vel suaserit p̄tra denz tunc resistendūz est. Unde Aug. determinās quando resistendum sit potestati in lib. de na- tura bōi ait. Si illud iubeat potestas: quod nō debes facere. hic sane contemne potestatem: ti- mendo potestatem maiorem. Ipsos humana rum rerum gradus aduerte: si quid iusserit p̄- curator: nunquid faciēdum ē si contra p̄conſu- lem iubeatur. Rursus si quid ip̄s p̄conſul iu- beat: z aliud iubeat imperator: nunquid dubi- tatur illo contempto illi esse seruendum. ergo si aliud imperator: aliud deus iubeant: con- tempto illo obtemperandum est deo. Pote- stati ergo hominis vel diaboli tūc resistamus: cū aliqd contra deū suggesserit: in quo dei ordi- nationi nō resistim⁹ s̄z obtrēpam⁹. Sic enī pre- cepit deus: vt i malis nulli ptati obediamus.

Iam nūc his itelligēdis atq; p̄tractādis q̄ ad x̄bi incarnati mysteriū p̄tinēt: de integra men- tis p̄sideratione intendamus: vt ineffabilr vel modicūz aliqd fari deo reuelante intēdamus.

ExPLICIT liber sc̄ds sniarum de rerum creati-
tione z formatione corporalium z sp̄salium z
alijs pluribus ad ea pertinentibus.

¶ Divisio textus.

Determinato de peccato quantum ad actum peccati. Dicō terminat de pō peccandi. Et dividitur i par- tes duas. In prima determinat de pō peccan- di. In scda continnat se ad sequentem librum ibi. Jam nūc his intelligendis rē. Prima dividitur in duas. In pria ingrit: vtz pō peccādi sit a deo. In secūda determinat de obedientia que debet eis q pōm platiōis a deo hñt. ibi. (Dic oritur questio non trāsilienda). Cir- ca pñm tria facit. Pñio mouet qñem. 2º narrat opinio- nē quorundā ibi. (Parat quidā pōm rē). Tertio deter- minat veritatē. (Sed plurib⁹ sanctoz test. rē). (Dic ori- tur qd rē). Dic ingrit de obedientia debita his q a deo po- testatē hñt. Et pñio mouet qñem. Scdo soluit. ibi. (S3 sciendū rē). (Jā nūc his rē). Dic continnat se ad sequen- tia. Et pñio ponit continuationē. 2º assignat ordinem. ibi. (Dic est rōnis ordo rē).

Ic est duplex questio. Prima d pō peccādi. 2º de obediē- tia. ¶ Circa pñm querunt tria. Primo vtruz pō peccādi sit bona 2 a deo. 2º cum fm pñlati- onis officiz affit pñas multa pctā perpetrā- di que nisi quis in statu pñlationis eēt facere nō posset: vtrum ēt omnis pñlatio a deo sit. Tertium vtrum pñla- tio siue dñsum sit a deo in ordinatiōe nature instituta vel in pñtione nature corrupte.

¶ Utrum potentia peccandi sit a deo.

Ad primū sic proceditur. videt q poten- tia peccādi nō sit a deo. Pos- se enī peccare: vt Ansel. dicit: neqz est libertas: neqz pars libertatis: sed ois pō nālis que est i nobis ad agēdum act⁹ humanos ad lib. ar. pri- net. ergo pō peccādi non est in nobis aliqua potentia na- turalis: stat ēt q nō ē grē pō: qz p grām nullus ordiatur ad peccatū: cū g ois pō que ē in nobis a deo sit grē vl nāe: vñ q pō peccādi nō sit in nobis a deo. ¶ S. Deutro. 32. dei perfecta sūt opa. g quāto aliqd magis ē perfectū ma- gis d3 pñtari inter dīna opa: sed act⁹ ē perfectior qz pō: cū igr act⁹ peccati nō sit a deo: nec pō peccandi a deo erit. ¶ S. ad opus humanū pñrūt potētia scia 2 voluntas. sed voluntas peccādi nō est a deo. g eadem rōne nec po- tētia peccādi ab ipso est. ¶ S. a causa per se pducit esse ctus fm similitudinē sue cause. vnde a deo qui est per se causa omnīnz omnia: produciūt retinentia similitudinez eius qñm pñt: quia a pñmo ente sunt entia: 2 a pñmo viuē te viuētia: sed in pō peccādi nō assimilatur creatura deo. ergo potētia peccādi nō est in nobis a deo. ¶ S. c. vsus malus est: vt Boetius dicit: ipsuz malum est. sed pōe pec- candi vsus est ipm peccatum quod malum est: ergo 2 po- tentia peccādi mala ē: sed nullum malum est a deo. g pō peccandi non est a deo.

Contra pñs dicit q potētie rationales sunt ad op- posita. ergo eadem est potētia peccādi: 2 po- tentia bene opandi: sed potētia bñ operandi est a deo. g 2 potētia peccandi. ¶ S. omne ens a deo est: sed poten- tia peccandi est quoddā ens. g 2 pō peccādi a deo est.

Respōdeo dñm: q potētia cognoscitur p actuz. vnde ex consideratiōe actus pcti iudi- cium sumendum est de potētia peccandi. In actu autē peccati sunt duo. s. substantia actus 2 deformitas vel de- fectus debitarum circūstanciarum. vnde opz q etiam in ipsa potētia peccādi duo attendāt. s. ipsa potētia q ē pñcipium actus: 2 bec ē eadem que est pñcipium act⁹ or- dinati 2 inordinati: 2 bec a deo est: consideratur etiam in

ea defectus quidam fm quem actum deficientē pduce- re possit. potētie enī perfectissime nūquā deficiūt ab eo ad quod ordinate sunt: vt p3 in necessarijs. vñ q potētia impediatur vel retrahatur ab eo ad quod naturalr ordi- nata ē: o3 q sit ex defectu eius: in qñtum. s. alteri agēti: qd impedit: succūbit. vnde cum potētia volūtatis humāe sit per se ordinata ad bonum: defectus a bono in actu eius: opz q cāetur ex aliquo defectu in ipa: per quē ab aliquo vinci pōt: vel dlectatiōe vel suggestiōe vel qñm alio: vt ab eo qd ē naturale sibi ad id qd est innaturale traha- tur. Dic autem defectus est scdm q ex nihilo est. b3 aut defectus. s. q creatura ex nihilo sit deus directe causa nō est. vt Auicē. probat: quia quod conuenit rei fm se non causatur in eo ex alio. Res autem creata si sibi relinqua- tur nihil est. vnde hoc est q ex nihilo esse nō est creatur a deo: qñis esse creature a deo sit. posset tamē dici q iste defectus indirecte a deo est: nō quidem sicut ab agente aliqd: s3 sicut a nō agēte. in qñtuz. s. ipse creature b3 nō pre- bet: vt nō ex nihilo sit: sicut dicitur causa pñuationis grē que pena est nisi creatura b3 perfectionis inueniretur ca- paz non esse: vt. s. non ex nihilo sit: 2 ideo hic defect⁹ nul- lo modo a deo est: nec directe nec indirecte: sic ergo potē- tia peccandi qñtum ad id quod potētie ē a deo est. s3 qñtū ad defectum qui implicatur: nō est a deo.

Ad primum ergo dñm: q posse peccare dñ nō eē ps libertatis: qz n regit ad liberta- tē volūtatis vt in peccatū possit: sed sufficit ad rationem libertatis: vt in vtruz pñdictozum possit: qñis i his qui peccare possunt per liberum volūtatis arb. peccetur quia voluntas est qua peccatur 2 recte viuunt: vt augr. dicit. ¶ Ad scdm dicēdum: q semper actus perfectior ē pō perfectione pñm gñis. vnde actus bonus perfectior est in bonitate qz potētia bona. Et si actus malus perfe- ctior est in malicia qz potētia mala: quia in actu malo ē malicia simpliciter: sed in potētia ad malum est malus fm quid. 2 iō act⁹ malus simplr non dñ a deo eē s3 qz qd. potētia autē ad malum dñ simpliciter a deo esse: 2 s3 qd a deo nō eē. perfectio enim in malicia non est perfectio p- prie 2 simplr dicta: sed quasi transpñtiue: sicut dicim⁹ p- fectum latronem: 2 perfectionem cecitatis: vt in quinto metaph. dicitur. ¶ Ad tertium dicēdum: q voluntas potest dupliciter sumi: vel pro ipsa potētia voluntatis: vel p actu ei⁹: 2 primo modo volūtas qua peccatur a deo est. Scdo at mō a deo non est: potētia autem nunqz no- minat actum: sed vsus potētie ē ipm actum: 2 iō obiectio ex equiuocatione voluntatis procedit. ¶ Ad quartū di- cēdum: q est quoddam bonū perfectum: 2 quoddā imp- fectum. si ergo aliquod nomē bonitatem in nobis que a deo ē fm quā sum⁹ ei similes sine imperfectione noiet: i- uenietur deo 2 nobis puenire: vt sapientia bonitas 2 b3 sed potētia peccandi nominat bonum cum impfectōe. 2 ideo deo in quo nulla imperfectio est conuenire nō po- test. ¶ Ad qñtum dicēdum: q vsus rei dñ ad quem res principaliter ordinatur: potētia autem qua in peccatuz possumus non ordinatur ad malum: sed ad bonum: 2 ita peccare nō est vsus eius. vnde non sequitur q si pctm ē malū q potētia sit mala: sed magis q sit bona. qz defu- cere ab eo qd bonuz est malum est.

¶ Utrum ois pñlatio sit a deo.

Ad secundū sic proceditur. videt q nō ois pñlatio a deo sit. Pñio per id quod dicitur 1º sec. 8. Ipsi regnauerunt non ex me. ¶ S. illud quod peruerse fit: a deo nō ē: sed qdā platiōes peruerse acgrunt. vt p3 in symoniaca 2 in aliqb⁹ b3: ergo nō ois pñlatio a deo ē.

¶ P. platio excessa a summo rege nō pōt dici usurpata: s; Boe. dicit in q̄rto de solatiōe pbie. q; mali bñt prātem usurpatā. ḡ eoz platio nō ē a deo. ¶ P. qd̄ deus dedit hō nō d; auferre: sicut qd̄ de; p̄iunxit hō non sepat. Matt. 19. Sed qbusdā iuste aufertur platiōis ptās. ḡ eozū prelationes non sunt a deo. ¶ P. oē qd̄ a deo ē ordinatum est. Ro. 13. Sed in quibusdā platiōib; vī magna inordinatio ē: vt q; stultus sapienti: puer seni: peccator iusto pponat: vt plerunq; contingit. ergo non oīs platio est a deo.

Contra magis vī q; platio bonoz sit a deo q; malo: rum: sed platiōes maloz a deo sunt. Job 34. Qui regnare facit hoīem hypo. ppter ppli rē. ergo r oēs platiōes sunt a deo. ¶ P. oē qd̄ ē ordinatū ē a deo. q; ex hoc ipse bonū ē: sed in oī platiōe inuēitur ordo quidam supertioris ad inferiorem. ḡ oīs platio a deo est.

Respondeo dōm: q; cu; de; dicat eē actor oīum bonoz: r nō sit actor mali: opz vt si i plationib; aliqd̄ boni r aliqd̄ mali inueniat: q; platio illa a deo sit: q̄tum ad id bonū qd̄ ē in ea: q̄tū vero ad id mali qd̄ sibi adiungit a deo nō sit. Est at̄ in platione cōsidera re tria. s; plationis p̄ncipiū modum r vsum. In qbusdam igr̄ quodlibet hoz bonū ē: qui. s; debite ad plationem p ueniunt r debite platiōis actum exercēt. In quibusdam vero p̄ncipiū ē malum: sed vsum bonū: sicut qui nō digne ad plationē pueniunt vel pp̄ eoz insufficientiam vel pp̄ modum pueniēdi ad ipam: r tñ actū plationis quā inde bite psecuti sunt debito modo exercēt. In qbusdā vero ē ecōuerso. In qbusdam at̄ vtrūq; ē malū. Modus at̄ seu forma platiōis in oib; bonus ē: cōsistit enī in quodā ordi ne alteri: tāq; regētis r alteri: tanq; subiacentis: r q; iudi cium de re simplr dōm est ex cōsideratiōe ei: quod est formale i ipa. iō simplr dōz ē oēm plationē a deo eē. s; q; quid aliq; platiōes non eē a deo. q; s; abusus eaz non est a deo: vel q; ēt iniusta actio p quā ad plationē puenitur

Ad primū ex deo regnasse iudeozū reges in q̄tū dissuadēte. Samuele regē sibi eligere voluerunt: sed tñ ipsa plationis forma a deo est instituta. ¶ Ad scdm̄ dōm q; non est incōueniēs effectū eē a deo: cui; cā fm̄ aliquid a deo nō ē: sicut pena vel passio aliqua a deo ē: cū tñ iniu sta actio cuius effect; ē a deo nō sit: r hoc quō ptingat su pra dcm̄ ē. Silr̄ ēt non est incōueniēs vt prelatio q̄tum ad suā formā sit a deo: q̄uis iniusta actio p quā ad prela tionē puenitur a deo nō sit: nisi forte pmissiue. ¶ Ad 3^m dōm: q; mali dicunt h̄re prāte usurpatā in q̄tum ad eam indebite pueniunt q̄tum ex eis est: q; indigni sunt: vt talib; pferātur: q̄uis forte illi qui per eos affliguntur di gni sint ab eis affligi: r fm̄ hoc eoz platio a deo ē i penā subditorum: qui talē platum merent. ¶ Ad q̄rtū dōz: q; aliquis pp̄ absum priuat se bñficio accepto. vñ r si aliq; platiōem a deo consecuti sint tñ: ppter hoc q; ea abutū dignum est vt eis platiōis ptās auferat: r vtrūq; a deo ē. s; q; plationē habuerūt: r q; eā iuste amittūt: sicut oēs vitā a deo hñt: tamen aliquis iuste vitā priuat. ¶ Ad 5^m dōm: q; non est oīno inordinatū q; indigni ad plationes assumuntur: ordinatur enī in penam subditoz: qui b me rentur. vt significat Job. 34. Qui facit regna ho.ypo. rē. r Osee. 13. Dabo eis regem in furore. vnde cum pena oīs a deo sit: ēt talis prelationes a deo sunt.

¶ Vtrū in statu innocentie fuisset dñum.

III.

Tertium sic pceditur. vt q; in sta tu nature integre prela tio seu dñum non fuisset. Dicit enim Grego. Nā oēs hoīes cōles fecit: sed p meritis alios alys occulta: sed iusta dei dispēsatio subiecit

sed si hoīes non peccassent statum nature retinuissent. ḡ oēs fuissent equales: r nulla in eis fuisset prelatio. ¶ P. Aug. dicit in. 19. de ci. dei. Doīem ad imaginem dei factū solum irrōnabilib; esse ppositū: sed hō nō equipatur irrō nalibus nisi ppter peccatum: vt dī in psal. 136. cum i ho noze eēt rē. ergo si peccatū non fuisset vñ homo alij sup positus non fuisset. ¶ P. dñum sine seruitute eē nō pōt sed aug. r alij sancti cōiter dicūt q; seruitus p peccato ē i troducta. ergo et dominium seu prelatio ante peccatum non fuisset. ¶ P. apls dicit prime Tymo. pmo. Iusto nō est lex posita. Sed phs dicit in fine ethicorum: q; bec fu it necessitas constituendi reges r alios p̄ncipes ad leges condendans habentes vim coactiuā ad virtutis actus: quā sermo persuasiuus sapientum non habet. ergo si oēs iusticiam in qua conditi sunt seruassēt: prelatio nō fuisset. ¶ P. ea que consequuntur naturam integram ēt rema nent in patria: sed in futuro oīs cessabit prelatio: vt dī in glo. prime Cor. 15. ergo r in nā itegra platio non fuisset.

Contra Illud quod ē dignitatis i natura integra mul to nobilius fuisset: sed dominū r prelatio ad dignitatem pertinet. ergo multo amplius in statu nāe i tegre fuisset. ¶ P. status nature integre nō fuit altior q; ē modo status angelorum: sed in angelis est vnus ordo q; dominationum vocatur: r etiam alij ad plationem perti nentes: vt principatus: potestates r archangeli: ergo r in statu nature humāe ante pctr̄m fuisset prelatio.

Respondeo dicendo: q; duplex est rōnis mod; vñ quidem ad regimē ordinatus: ali; at̄ ad dominādū. domini aut̄ ad seruū: vt in octauo ethi corum phs dicit est prelatio: sicut tyranni ad subditum. differt autem tyrannus a rege: vt ibidē phs dicit: q; rex ordinat prelationem suā ad bonum gētis: cui preest pp earum vtilitatem: statuta r legem faciens. tyrannus aut̄ prelationem suā ordinat ad vtilitatem ppriam. Et iō duplex modus prelationis supradictus in hoc differt: q; in primo intenditur bonum subditorum. In secundo p prium bonum p̄sidentis: r ideo secūdus modus prela tionis nature integre esse nō potuisset: nisi respectu eoz que ad hominem tanquā ad finem ordinantur. bec autē sunt creature irrōnabiles quibus omnibus ad suū pmo dum p̄fuisset multo amplius q; nunc: sed creatura rō nalis quātum est de se non ordinatur vt qd̄ finem ad aliū am: vt homo ad hominem: sed si hoc fiat: non erit nisi in quātum homo propter peccatum irracionabilibus crea turis comparatur. vnde etiam philosophus ibidem ser uum comparat organo dicens q; seruus ē organum ani matum r organum est seruus inanimatus: r ideo talis p latio hominis ad hominem ante peccatum non fuisset. sed prima prelatio que ordinatur ad vtilitatem subdito rum: fuisset ibi q̄tum ad aliquem vsum: non q̄tū ad oēs Est enim prelatio ad dirigendum subditos in his q; agē da sunt: ad supplendum defectus: vt q; populi a regibus defendantur. et iterum ad corrigendum mores du; ma li puniuntur: r coacte ad actus virtutis inducūt: sed q; ante peccatum nil fuisset quod homini nocere poss; nec etiam voluntas alicuius bono contradiceret: ideo q̄tus ad duos vltimos vsus platio in statu innocentie non fuisset: s; q̄tū ad primū vsum solū: qui. s; est dirigere in agen dis vel in sciēdis fm̄ q; vnus alio maiori munere sapien tie: et maiori lumine intellectus p̄ditus fuisset.

Ad primū ergo dicendum: q; nā omnes hoīes equales in libertate fecit: non autē in perfectionibus naturalib; libez. n. fm̄ phm̄ in princi pio metaph. est qd̄ sui cā est. vnus enī homo ex nā sua nō ordinat̄ ad altez sicut ad finē. r ideo secundus modus

prelationis nō fuisset qui libertatē subditis tollit: s; p^m modus eē posset qui nullū iudiciū libertati affert: cum subditi ad bonū ppositi nō ordināt: s; ecōuerso regimen ppositi ad bonū subdito: vñ nō incōgrue se eoz seruos appellāt. ¶ Ad 2^m dōm: q; auctoritas illa loq^r q^u ad se ciuū modū platiōis: s; s^u ad tertium. ¶ Ad 4^m dōm: q; q^u ad illū vsum platio nō fuisset: s; q^u ad alios vt dēz ē. ¶ Ad 5^m dōm: q; supra. ii. disti. dcm ē q^uo intelligēdū sit oēm platiōē in futuro enacuari: si tñ simplr intellige ret i futuro tolli: nō opz q; i statu inocētie platio nō fuisset q; stat^r ille adhuc erat stat^r vie i in via ē necessaria platio p quā vnus ab alio dirigatur: quod non adeo necessarius conceditur in termino vie.

Qd II.

Deinde querit de obediētia ad p^rlatos. Et circa hec tria q^urit. p^rio: vt obediētia sit virt^u: s; si ē virt^u vt sit virt^u spālis. 2° vt xpiani p^ratib^u seclārib^u p^rcipue tyrānis obedire teneāt. 3° vt p^rfitētes obediētiā i oib^u p^rlatiis suis teneāt obedire. ¶ Utrum obedientia sit virtus.

Ad primū sic pcedit. vt q; obedientia nō sit vt^u. ois. n. vt^u ē mēdiū virtioz: vt p^rh^u dicit in 2° ethi. s; obediētia nō ē h^u: q; p abundantiā nō corūp^rit s; p^rficatur si aliq; obediāt i illis in q^u nō teneāt. g^o obediētia nō ē vt^u. ¶ P^r obediētia respicit pceptū: s; pceptū se extēdit ad oēs act^u virtutū: q; oēs sūt in pcepto legis. g^o obediētia nō ē virt^u determinata: s; p^r oēs oēm virtutē: q^u ēt pōt videri ex diffōne Ambro. supra. 35. di. i. ducta. Dicit. n. q; p^ru^u ē trāgressio legis dei i celestiu inobediētia mā datoz. ¶ P^r si ē virt^u determinata aut ē vna de cardinali b^u: aut vna de adiunctis: s; nulla de cardinalib^u ē: q; ille sunt tñ q^uuoz iter q^u nō numerat obediētia: s; iter ad iunctas nō inuenit. vt p^rz: si p^riderēt virtutes adiūcte q^u p^rh^u 4° ethi. enūerat. g^o obediētia nō ē virt^u determinata. ¶ Si dicat^r q; reducit^r ad iusticiā. ¶ Cōtra. nulla vt^u p^rficat^r p diminutiōem rōnis obti p^ru^u: vt p^rz i magnanimitate q; magnū respicit: i q^uto mai^r fuerit q^u opandū ē magis ad magnanimitatē p^rier: s; iusticia debitu respicit q^usi obm: q; iusticie act^u ē reddere alteri q^u d^u ē: cum igitur obediētia p^rficat^r p B q; debitu minuit: q^u q^uto aliquis min^r p^riderat: vt Ber. dicit: p^rfectior ē obediētia: videtur q; obia ad iusticiā nō reducat^r. ¶ P^r iusticia legalis d^r s; quā pceptis hō ade q^u s; obia pcepta respicit. g^o obia ē idē q^u iusticia legalis: s; iusticia legal^r: vt dicit p^rh^u q^uto ethi. est ois v^rus. ergo obediētia nō ē aliqua virt^u determinata s; g^ualis. ¶ Pr Bre. dicit: q; obia nō tam ē virt^u q; mater oium v^rutū: s; eē matrē virtutū p^ruēit charitati. g^o obia vt ē idē q^u charitas: i ita nō vt disticta ab alijs v^rutibus.

Contra Hugo de scō victore dicit. Obedientia est virt^u que oia amplectit^r iniuncta necessario implēda: nisi obstitērit imperātis auctoritas: i ita ē spālis vt^u cū assignet^r sibi act^u spālis i v^rus spālis. ¶ P^r q^u affi gnat^r maximū in aliq^u g^ue ē aliqd determinatū in genere illo: s; Bre. dicit q; obediētia ē maxia v^rutū. g^o obediētia

Respōdeo Cest quedam virtus determinata. dōm: q; obia ē virt^u i spālis virt^u. Luz eni h^u pōe i act^u distinguat^r p obta: opz q; v^rus que bēt spāle obm sit spālis vt^u. Dicit^r at spāle obm a spāli ratiōe q^uis illa spālis rō circa multas res vel oēs pōi possit: cōtingit eni eandē rē ad diuersas pōas p^rtinere: sicut colorē ad v^rsum imaginationem: i intellm: sed sub diuersa rōne vñ ptingit vt vna virtus spālis se extēdat ad actus oium virtutū fm q^udā spālem rōnez: sicut dicit p^rh^u de magnanimitate q; opat^r magnū in actib^u oium virtutū. vñ i ce

terarum virtutū ornat^r qdam est: i tales virtutes dicūt quodā mō g^uales: q; h^ut mām g^ualē q^uis obm speciale bēant pp spāle rōnem obti que in multis materijs inueniūt: i per hūc modū dico q; obediētia ē spālis virt^u: quia attēdit spāle rōnem. s; pceptū cū debito p^rsentiedū: i quia reddere alteri q^u suuz ē et sibi debet ē iusticie: iō obediētia p^r quedā iusticie ē: i spāliter dīne: q; B suū quod sup^rozib^u reddid^r. s; ipletio mādatoz ē q^udā p^r h^u cōis q^u debi tum d^r: vel q^u suū ē: i q^u ēt exigi posset coram iudice. nāz circa h^u ē p^rpe spālis iusticia. Sed tamen sciendū q; iusticia spālis dupl^r sumit^r. Sumit^r eni p^roprie i cōiter. p^ru^u iusticie sumpta spālis iusticia. vt dicit p^rh^u in quinto ethi. ē tñ inter eos qui habent equalitatem q^udā ad hoc q; stēt coram p^rncipe: coram quo vnus ab altero possit repete^r re quod suū ē: fm quē modum nec dñi ad seruū: nec patris a d filium iusticia dicitur ē: q; ea que sunt sui sūt dñi: i ea que sunt filij sunt p^ris. Cōiter autē iusticia specialis attenditur etiam in hoc q; dñs reddit seruo q^u suuz est: vel econuerso: i sic de alijs: q; fm hūc modum p^redcā equalitas non regit^r: i hoc modo accipiēdo iusticiā specialē obediētia ad iusticiam p^rinet: quia per obediētiā inferior superiori reddit q^u debet.

Ad primum g^o dōm: q; obediētia sicut i alie virtutes pōt eē medium duozū vicioz. Sciēdūz tñ q; non in oib^u virtutibus pōt accipi super^r abundantiā fm quālibet circumstantiam alijs circumstantijs rite ordinatis: vt p^rz in hac virtute: q; d^r veritas: cuius medium attēdit fm hoc q; hō talē se eē ostendit q^uis est. superabundantiā autem eius non attenditur secundum superabundantiā h^u circumstantie q; alijs circumstantijs rite ordinatis. vt. s. hō possit nimis hac v^ritatē seruare: s; superabundantiā ei^u ē ex B q; aliq; de se maiora odit q; sint: q^u ē fm hac circūstātiā q; ē q^ud: s; s^u ēt dico q; superabundantiā obediētie accipit^r fm B q; obedit in illis in q^u nō obedire: non at fm B q; obediāt plus q; d^r alijs circūstātijs ordinate suppositis. ¶ Ad 2^m dōm: q; obediētia i si ad oēs actus virtutū se extendat: non tñ cōsiderat^r i illis hoc q^u est p^ru^u vnicuiq; virtutū: non enim elicit actū fortitudinis in q^uto est medium inter timorē i audaciā sed considerat in oib^u actibus virtutum vnam rōnem spālem. s; debitum fieri p^rpter pceptū superioris. ¶ Ad tertium dōm: q; obediētia ad iusticiā reducit^r spālez. S; sciendū q; vna virtus reducit^r ad aliam dupl^r. vt sicut pars eius vel sicut adiuncta ei: sicut pars reducit^r virtus ad virtutem quādo reducta h^u p obto partē obti illius virtutis ad quā reducit^r. verbi gratia. obm temperantie est delectabile fm tactum: cuius pars quedam est delectabile venereum: i alia est delectabile q^u est i cibis. i ideo castitas redncitur ad temperantiam sicut pars eius: s; s; sobrietates cuius obiectū est delectabile i cibis i p hunc modum obediētia reducit^r ad iusticiā spālez vt p^rz ex dictis: sed sicut adiuncta reducit^r quādo v^rus ad quā reducit^r h^u p obiecto id quod est potissimū i ali qua mā: i illa que reducit^r que adiuncta dicitur bēt p obiecto id quod est minus principale: p quem modū mā fuerudo ad fortitudinem reducit^r: q; obm fortitudinis ē in maximis molestijs: que sūt circa mortē: s; sūt bellice: s; mansuetudo habz p obto reliquas molestias que sunt iram excitantes: in qua medium tenet mansuetudo. et p hunc modū modestia que medium seruat in delectationibus aliorum sensuum: i eutropelia que medium seruāt i delectationibus ludozū reducit^r ad temperantiā. ¶ Ad q^urtum dōm: q; perfectio alicuius virtutis potest attēdi dupl^r: vel q^uto ad id quod ē p^ru^u sibi: vt q^utoz ad id q^u est propriū superioris virtutis q; impat actū ei^u.

dicto igitur quod perfectio obedientie ex diminutione debiti: non est
quod ad propriam rationem obedientie: sed quod ad propriam rationem cha-
ritatis quod impat actum eius: sic et actus aliarum virtutum. Ad quod
dicitur: quod obedientia non est idem quod iusticia legalis. Iusticia enim
legalis respicit preceptum legis et actus virtutis quod lege ordinantur
secundum quod sunt ad alterum: sic patet in quanto ethi. dic. i. secundum quod ad bo-
num civitatis quod legibus regitur: actus virtutis lege precepta ordinantur
namque: sed obedientia respicit preceptum solummodo secundum quod habet rationem
debiti ex ordine sui ad superiorem: unde non oportet quod sit generalis virtus.
Ad 6^m dicitur: quod una virtus potest ex alia dupliciter oriri. vel per
modum cause finalis: et hoc modo virtus ex alia dicitur oriri quod actus eius
ad finem alterius virtutis ordinatur: et per hunc modum charitas est
obsequium finis ultimum omnium virtutum secundum quod alio modo secundum quod ex
actibus unius virtutis vel catur alia virtus: vel conservatur: et obe-
dientia hoc modo virtutis secundum quod dicitur ad precepta superiorum or-
dinatur: ut ad virtutes inducantur precipiendo ipsos actus virtutis
quod virtutes politicas continent consuetudines inducentes: sed ad vir-
tutes infusas disponunt: nec dico actus virtutis tamen quod est a virtute
sed cum est quod ad virtutem: vel sicut disponens: vel sicut cans: si-
cut aliquis in peccato mortali exis actum obedientie habere
potest: quoniam obedientia et alijs virtutibus careat.

Utrum christiani teneantur obedire potestatibus secularibus et maxime tyrannis.

Ad secundum sic procedit. unde quod christiani non
teneantur secularibus potestatibus obedire et precipue tyrannis. Mat. 17. dicitur. Ergo li-
beri sunt filii. si enim in quolibet regno filii illius regis
quod regno illi preest liberi sunt: tunc filii regis
cui omnia regna subdunt in quolibet regno liberi esse debent
sed christiani effecti sunt filii dei. Ro. 8. Ipse enim spiritus testi-
monium reddit etc. ubique sunt liberi: et ita secularibus potestati-
bus obedire non tenentur. Preterea servitus per peccatum induta est: ut
supra dictum est: sed per baptismum homines a peccato mundantur. ergo a sui-
tute liberantur. et sic idem quod prius. Preterea maius vinculum absol-
vit a minori: sicut lex nova ab observantia legis veteris: sed
in baptismo homo obligatur deo: quod obligatio est maius vinculum
quod id quo homo obligatur homini per servitutem. ergo per baptismum a servi-
tute absoluitur. Preterea quilibet potest licite resumere: cum fa-
cultas adest: quod sibi iniuste ablatum est: sed multi seculares
principes tyrannice terrarum dominia invaserunt. ergo cum
facultas rebellandi illis conceditur non tenentur illis obedire.
Preterea nullus tenetur ei obedire quem licite: imo laudabiliter
potest interficere: sed Tullius in libro de officiis saluat eos: quod
Iulium cesarem interfecerunt: quoniam amicum et familia-
rem: qui quasi tyrannus iura imperii usurpauerat. ergo tali-
bus nullus tenetur obedire.

Contra primo Petri. ii. Servii subditi estote dominis
vris etc. Preterea Ro. 13. Qui potestati resistit dei ordinationi resistit.
sed non est licitum dei ordinationi resistere. nec seclari potestati
(resistere licet).

Respondeo dicitur: quod si deus est obedientia respicit
in precepto quod fuerat debitum observandi. hoc autem debitum creatur
ex ordinatione prelati quod virtute coactionis habet: non tamen potestati
ter: sed etiam spirituali per officium: ut apostolus dicit Ro. 13. secundum quod
ordo prelationis a deo descendit. ut apostolus ibidem innuit. Et
ideo secundum quod a deo est obedire talibus christianis tenentur: non autem secundum
quod a deo prelatio non est. deus enim aut quod prelatio potest a deo non esse
duplex: vel quod ad modum agnoscendi prelationem: vel quod ad
ad usum prelationis: quod ad primum pertingit duplex: aut per defectum
personae: quod indignus est: aut propter defectum in ipso modo ac-
quirendi: quia scilicet per violentiam vel per symoniam vel aliquid illi-
cito modo acquiritur. ex primo defectu non impeditur quin ius pre-
lationis ei agnoscatur. et quoniam prelatio secundum suam formam semper
a deo est quod debitum obedientie creatur: ideo talibus prelatibus quoniam
indignis obedire tenentur subditi. sed secundus defectus

impedit ius prelationis: qui enim per violentiam domi-
nium subripit non efficitur vere prelatus vel dominus. et ideo cum
facultas adest potest aliquis tale dominium repellere: nisi forte
postmodum dominus verus effectus sit vel per consensum subdito-
rum: vel per auctoritatem superioris. Abusus autem prela-
tionis potest esse duplex: vel ex eo quod est preceptum a prelato con-
trarium ei ad quod prelatio ordinata est: ut si precipiat actus
peccati contra virtutem: ad quam inducenda et conservandam
prelatio ordinatur: et tunc aliquis prelatum non solum non tene-
tur obedire: sed et tenetur non obedire: sicut et sancti marty-
res morte passi sunt ne ipsius iussus tyrannorum obedirent: vel quod
cogunt ad hoc quod ordo prelationis non se extendit: ut si dominus exigat
tributa quod servus non tenetur dare vel aliquid habere: tunc subditus non te-

Ad primum nec obedire nec est tenetur non obedire.
dicitur: quod illa prelatio quod ad utilitatem sub-
ditoz ordinatur: libertatem subditoz non tollit. et ideo est inconve-
niens quod tali prelationi subiaceat quod per spiritum sanctum filii dei effecti
sunt. Uel dicitur: quod christus loquitur de se et suis discipulis: quod nec
servilis conditionis erant: nec res temporales habebant: quibus suis dominis obli-
garentur ad tributa soluenda. et ideo non sequitur quod omnis christianus hoc libertatis sit
particeps: sed solum illi qui sequuntur apostolicam vitam
nihil in hoc mundo possidentes et a conditione servili li-
munes. Ad secundum dicendum: quod baptismus non
delet statim omnes penalitates ex peccato primi paren-
tis consequentes: sicut necessitatem moriendi et cecitates
vel aliquid habere: sed regenerat in spem vitam illius vite in
qua omnia ista tollentur. et sic non oportet ut aliquis statim
baptizatus a servili conditione liberetur quoniam illa sit pe-
na peccati. Ad tertium dicendum: quod maius vinculum non
absolvit a minori: nisi quoniam non comparatur se cum illo: sic vin-
bra et veritas simul esse non possunt propter quod veniente ve-
ritate euangelii umbra veteris legis cessavit: sed vincu-
lum quo in baptismo quis ligatur comparatur vinculum
servitutis: et ideo non absolvit ab illo. Ad quartum dicendum:
quod qui per violentiam prelationem accipiunt: non sunt
veri prelati: unde nec eis obedire tenentur subditi. nisi
si sicut deus est. Ad 5^m dicitur: quod Tullius loquitur in casu illo
quod aliquis dominum sibi per violentiam subripit: nolentibus subditis
vel et ad consensum eorum: et quoniam non est recursus ad superiores
que iudicium de invasore possit fieri: tunc enim qui ad li-
berationem prece tyrannum occidit laudatur et premium accipit.

Utrum religiosi prelati teneantur obedire prelatibus suis in omnibus.

Ad tertium sic procedit. unde quod obedi-
entia prelati simpliciter tene-
antur obedire prelatibus suis. Col. 3. Filii obedi-
te parentibus quod est: sed magis tenetur obedire quod
per spiritum sanctum carnali. spirituales filii precipue
obedientiam prelati prelatibus in omnibus obedire tenentur.
Preterea beatus Bernardus dicit in regula quod si prelatus est ipse precipi-
piat tentandum impole tamen est: sed multo magis tenetur quis ad
obediendum in possibilibus quod in impossibilibus. ergo in omnibus possibilibus
simpliciter obedientiam prelati obedire tenetur prelato. Preterea re-
ligio quilibet principaliter tria vota subalia habet. scilicet castitatem: pau-
peratatem: et obedientiam: sed castitatem tenetur omnibus modis servare:
et sicut pauperatem: ut nihil proprium habeat. ergo et obedientiam sic tene-
tur servare: ut in omnibus simpliciter obediat. Preterea inferiori non reli-
quit iudicium de superiori: sed si subditus haberet discernere in quo
obediret et in quo non: relinqueret sibi iudicium de precepto su-
perioris. ergo subditus tenetur in omnibus simpliciter obedire. Preterea gli-
bet christianus tenetur prelatibus spiritualibus obedire. si ergo prelati
obedientiam non tenerent simpliciter in omnibus obedire: in nullo dif-
ferret prelati obedientiam a non prelatibus: et sic talis prelatio su-
perflua esset. ergo cum non sit superflua tenetur in omnibus obedire.

Sed contra

Ber. dicit in lib. de dispensatione & precepto. nihil in preceptis prohibetur horum que promissi nihil plus exigit quam promissi: sed non promittitur nisi illa que sunt in regula. ergo non tenetur subditus in alijs obedire nisi que ad regulam pertinent. ¶ S. nullus tenetur ad aliquid ad quod ceteri non tenentur: nisi si quod ad illud ex voto se obligat spūali: sed profiteres non vult obedire in oibus: sed solum obedire secundum regulam talē vel talē. ergo non tenetur in oibus obedire. et hec etiam ratio accipitur ex verbis. Ber. in eodem lib. dicentis de B. Non parum prelati prescribunt voluntati quod his qui profitentur spūaliter obedientiam: non tamen obedientiam omnimodā: sed determinatam secundum regulam: nec aliā quam scripti Benedicti. Et post subdit. Prefixa prelati sibi ex regula sciatur mensura: et sic sua demum imperia moderari circa id solum quod rectius esse cōstituerit nec quolibet rectius: sed hoc tantum quod predictus pater cōstituit.

Respondeo

dicendum quod est triplex obedientia. scilicet imperfecta: imperfecta discreta tamen: et perfecta. Indiscreta obedientia: que nec obedientia dicitur: est quādo aliquis obedit illis que dīne legis regule contrariatur: quādo in iolabiliter observare: vel etiam illis que contrariatur regule quāda pfectus est in his dūtaxat que dispensationi prelati non subdūtur: et ad hanc obedientiam nullus tenetur. imo quilibet tenetur ea non habere. Imperfecta autem obedientia: si sufficiens ad salutem obedientiam profiteribus est illa que aliquis obedit in his que servare promissit: et non alijs. vñ Benedictus dicit. Letetur subditus huiusmodi obedientiam que voti finibus cohibetur noviter imperfectam: et ad hanc obedientiam profiteres obedientiam ex necessitate coguntur. Obedientia vero perfecta est si quā subditus simpliciter obedit in oibus que non sunt contraria legi dīne vel regule quāda pfectus est. vñ ibidem Benedictus dicit. Perfecta obedientia legem nescit. terminis non artatur. non cōtinetur professionis angustijs. largiori voluntate fertur in latitudine charitatis: et ad eū quod in iungit spontaneo vigore liberalis alacritas: et ad eū non considerans in infinitum extendit: et ad hanc obedientiam nullus tenetur debito necessitate: sed solum ex honestate quadam: sic tenetur semper emulari carismata meliora. Quidam tamen aliter dicunt. scilicet quod obedientia pfecti ex necessitate tenentur obedire prelati suis non solum in his que ad regulam pertinent: sed in oibus que regule non contrariantur: siue sint idifferētia siue dīnūmero bonorum: dūmodo non sint aliorum quam pfecti. proprii ordinis regit: sed ad equitatem vel faciliorem prelati cogere potest: et si finem precepti regule non sint. Sed prima opinio est longe melior: quia debet obedientie ex ordine prelati causari: ad illa tantummodo ex obedientie voto subditus obligatur: ad que prelatio est ordinata. Ad B. autem prelatiōes in regionibus ordinantur: ut status religionis secundum institutionem regule servetur. et id in his solum que ad regulam pertinent: debet obedientie causari. Sciendum autem quod ad regulam pertinet aliquid dupliciter: vel directe vel indirecte. Directe sicut ea que in statutis regule cōtinentur: ut non comedere carnes: tenere silētiū: et huiusmodi. Indirecte sicut ea que pertinent ad mutua obsequia sine quibus status religionis servari non posset: vel etiam que pertinent ad penam transgressionum: et si de eis nulla specialis mentio in regula fiat.

Ad primum

ergo dūmodo preceptum Apostoli intelligitur non de oibus absolute: sed de oibus que ad prelationem patris ad filium pertinent: quia in quibusdam. ut prius dicit in nono ethici. magis est obediendum patri. in quibusdam magis duci exercitus quam patri: et in quibusdam magis medicum: et sic de alijs. ¶ Ad secundum dūmodo quod beatus Benedictus loquitur de obedientia perfecta: quā omnino obedientiam profiteres ex honestate emulari debet: non tamen obligatur ex necessitate. ¶ Ad tertium dūmodo quod castitas est virtus habens determinatam materiam et determinatum actum: scilicet et paupertas. obedientia vero habet generale materiam. ut dictum est. et id si aliquis obedientiam absolute voveret in oibus esset cōfusus religionum: quia idē tenetur

servare unus quod alter: et id votum obedientie determinatur secundum certam regulam non est autem simile de alijs duobus votis. ¶ Ad quartum dūmodo quod quāvis subditus non habeat iudicare de precepto prelati: habet tamen iudicare de actu proprio in his dūtaxat in quibus prelati ex ordine prelationis subditus non est. et id non oportet quod in oibus obediat: imo necesse est quod in quibusdam non obediat. ¶ Ad quintum dūmodo quod illi qui obedientiam non profitentur non tenentur in oibus obedire spūalibus prelati: nisi in illis que pertinent ad regulam quā in baptismo pfecti sunt. ut scilicet abrenunciātes satane et oibus pompis eius et christianam vitam agere profitentes induant novum hominem qui secundum deum creatus est.

¶ Expositio textus.

Est predicta

de consideratione etc. Ratio ordinis est: quia potentia pactum cognoscit. vñ prius de actu pacti determinandum fuit quod de potentia peccandi: quia potentia actu naturaliter sit prior. (Utrum potentia peccandi etc.) videtur obviare dicens potentie peccandi pluraliter: quia actibus pluribus potentiarum peccare contingit. Sed dūmodo quod nulla potentia habet quod eliciat actum peccati: nisi inquantum est voluntas vel a voluntate mota. et id una potentia est secundum quā primo pactum inest. scilicet voluntas vel lib. arb. (Mala voluntas non a deo etc.). Hoc verum est si sumatur voluntas per actum voluntatis: non autem si sumatur pro potentia que est principius actus. et id similitudo nulla est per quā a fili de potentia concludere voluit. (Sed pluribus scriptorum testatur etc.) Utrum quod prebatio magistri nihil valeat: quia auctoritates sequentes non loquuntur de potentia peccandi: sed de potestate prelationis. Sed dūmodo quod in prelate prelatiōis: que habitualis potentia est: includitur etiam habitualis potestas peccandi: quia propter potestatem prelationis multa pacta prelati facere possunt: que non possent si prelati non essent. (Per me reges etc.). Que sit differentia inter reges et tyrannum ex dictis in tertio articulo prime questionis apparet. (Sed sciendum est Apostoli ibi loqui etc.). Utrum quod solutio magistri sit insufficiens: quia superius ostenditur et prelate nocēdi quā dyabolus habet a deo esse: et ita videtur quod si prelati est obediendum: quia potestas a deo: quod etiam dyabolo sit obediendum. Sed dūmodo quod proculdubio auctoritas apostoli tamen de potestate prelatiōis intelligitur: cuiusmodi potestas est supra homines dyabolus non habet: nisi inquantum cum eo quasi sedes ineunt cōsentientes ei per pactum sunt servi eius effecti: sed hoc pactum illicitum est. et ideo ex hoc non acquiritur debitum obediendi: sed pactum frangendum est. Etiam. Sed pactum vestrum cum inferno non stabit. vñ non oportet ut obediatur prelati quod a deo sit obediatur: sed ei tamen quod a deo est ad hoc instituta: ut sibi debita obedientia impendatur: cuiusmodi est sola prelationis potestas. (Cōtemne potestatem timendum etc.). Ex hoc videtur quod sit magis obediendum maiori potestati quam minori: sed hoc videtur esse falsum: quia in quibusdam magis obeditur uni quam alteri: et in quibusdam minus: sicut in quibusdam plus patri quam duci exercitus: et in quibusdam plus duci exercitus quam patri. ut in 9. ethici. dicitur. ergo sequetur quod idē eodē sit maior et minor. ¶ S. archiepiscopi potestas est maior quam potestas episcopi. sed in quibusdam plus tenentur obedire subditi suis episcopis quam archiepiscopis. ergo non semper maiori potestati est obediendum magis. ¶ S. abbates monasteriorum subduntur episcopis nisi sint exempti. ergo potestas episcopi est maior quam potestas abbatis: sed monachus tenetur plus obedire abbati quam episcopo. ergo non semper maiori potestati obediendum est magis. ¶ S. potestas spūalis est altior quam secularis. si ergo maiori potestati magis est obediendum prelati spiritualis semper absolvere poterit a precepto potestatis secularis: quod est falsum. ¶ R. ideo dicendum quod potestas superior et inferior dupliciter possunt se habere. aut ita quod inferior potestas ex toto oriatur a superiori: tunc tota virtus inferioris fundatur supra virtutē superioris: et tunc sim-

placiter et in omnibus est magis obediendum potestati superiori quam inferiori: sicut etiam in naturalibus causa prima plus influat supra causatum cause secundae quam et ipsa causa secunda. ut in lib. de causis dicitur: et sic se habet potestas dei ad omnem potestatem creatam: sic et se habet potestas imperatoris ad potestatem provincialis: sic et se habet potestas papae ad omnem spirituale potestatem in ecclesia: quia ab ipso papa gradus dignitatum diversi in ecclesia disponuntur et ordinantur. unde eius potestas est quoddam ecclesie fundamentum. ut patet Mat. 16. Et ideo in omnibus magis tenemur obedire papae quam episcopo vel archiepiscopo. vel monacho abbati abbas: vlla distinctione. potest iterum potestas superior et inferior ita se habet quod ambe oriuntur ex vna quodam suprema potestate quam vna alteri subdit secundum quod vult: et tunc vna non est superior altera nisi in his quibus vna supponit alii a superiore potestate: et illis tamen est magis obediendum superiori quam inferiori et hoc modo se habent potestates episcopi et archiepiscopi descendentes a papae potestate.

Ad primum ergo dicitur quod non est inconueniens primum esse superiorem in rebus familiaribus: et dicitur in rebus bellicis: sed ei qui in omnibus superior est. scilicet deo simpliciter est magis obediendum et ei quicquid dei gerit plenarie. Ad 2um dicitur quod in illis in quibus magis obediendum est episcopo quam archiepiscopo: archiepiscopus non est superior episcopo: sed tamen in casibus determinatis a iure: quibus ab episcopo recurrit ad archiepiscopum. Ad 3um dicitur quod monachus magis tenetur obedire abbati quam episcopo illis qui ad statuta regule pertinent: in his autem qui ad disciplinam ecclesiasticam pertinent magis tenetur episcopo: quia in his abbas est episcopus suppositus. Ad 4um dicitur quod potestas spiritualis et secularis vtraque deducitur a potestate divina. et ideo in istis secularis potestas est sub spirituali iurisdictione et ei a deo supposita. in his qui ad salutem anime pertinent. et ideo in his magis est obediendum potestati spirituali quam seculari: in his autem qui ad bonum civile pertinent est magis obediendum potestati seculari quam spirituali: sed illud Mat. 22. Reddite quod sunt cesari cesari etc. Nisi forte potestati spirituali et secularis potestas coniungatur: sicut in papa quod vtriusque potestatis apicem tenet. scilicet spiritualis et secularis hoc illo disponit quod est sacerdos et rex. sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Rex regum et dominus dominum: cuius potestas non aufertur et regnum non corrumpetur in secula seculorum Amen. Sinis.

Explicit scriptum Angelici doctoris sancti Thome aquinatis ordinis predicatorum in secundis sententiarum: accuratissime ordinatum per venerabile patrem fratrem Lornelium ad Ueronensem de eiusdem ordinis vite regularis sancti Dionisii de castello lectorem.

Incipiunt tituli seu articuli secundi libri sententiarum.

Distinctio. I. Questio. I.

Primum sint plura principia. Car. 4.
Utrum a deo possit aliquid exire per creationem. 5.
Utrum creare conueniat etiam aliis quam deo. 6.
Utrum aliqd aliud a deo efficiat aliquid rem. 6.
Utrum mundus sit eternus. 6.
Utrum conuenienter exponatur in principio deus creasse. i. i filio. 8.
Utrum conuenienter dicatur in principio temporis. 8.
Utrum conuenienter dicatur in principio. i. ante omnia. 8.
Utrum perfecte positio Aristoteli tangatur in littera. 8.

Questio. II.

Utrum deo competat agere propter finem.
Utrum creature sint propter dei bonitatem.
Utrum omnia sint facta propter hominem.
Utrum anima rationalis debuit uniri corpori.
Utrum anima humana tali corpori daberetur uniri.

Distinctio. II. Questio. I.

Utrum enim sit idem quod eternitas.
Utrum enim sit tantum unum.
Utrum duratio angeli ante mundum inceperit.

Questio. II.

Utrum celus empireus sit corpus.
Utrum celus empyreus sit lucidus.
Utrum celus empyreus habeat influentiam supra alia corpora.

Distinctio. III. Questio. I.

Utrum angelus sit compositus ex materia et forma.
Utrum in angelis possit esse personalitas.
Utrum in angelis possit esse numerus.
Utrum sint plures angeli unius speciei.
Utrum angeli sint unius generis.
Utrum angelus et anima spiritus differant.

Questio. II.

Utrum angelus in principio sue creationis potuerit esse malus.
Questio. III.

Utrum angelus cognoscat res preexistentia sua vel per spiritus.
Utrum angeli superiores intelligant per spiritus inferiores.
Utrum angeli per spiritus illas particularia cognoscant.
Utrum angelus plura simul actu intelligat.
Utrum angelus in illo statu innocentie deus supra se et plus quam se dilexerint dato quod ipsi creati non sint.

Distinctio. III. Questio. I.

Utrum angeli creati sint beati.
Utrum angeli suam miseriam vel beatitudinem perscuerint.
Utrum angeli creati sint in gratia.

Distinctio. V. Questio. I.

Utrum in angelis potuit esse peccatum.
Utrum angelus dei equalitate appetierit.
Utrum primum peccatum angeli fuerit supbia.

Questio. II.

Utrum angeli idignerint gratia: ut reuerterentur ad deum.
Utrum angeli suam beatitudinem meruerint.

Distinctio. VI. Questio. I.

Utrum lucifer fuerit summus omnium.
Utrum peccatum primi angeli fuerit occasio peccandi aliis.
Utrum conuenienter assignetur locus ipsis angelis post casum.
Utrum in demonibus sit ordo.
Utrum omnes qui a seculis vincunt retrudantur in infernum.

Distinctio. VII. Questio. I.

Utrum boni angeli possint peccare.
Utrum demones possint bonum facere et non sint obstinati in malo.

Questio. II.

Utrum angeli vigeant acumine scientie.
Utrum per demones diuinitas fieri possit.

Questio. III.

Utrum possint aliquos veros effectus facere in materia corporali.
Utrum eorum auxilio et consilio sit malum.

Distinctio. VIII. Questio. I.

Utrum angeli habeant corpora naturaliter unita.
Utrum angeli corpora assumant.
Utrum corpora assumpta ab angelis habeant veram naturam quam ostendunt.
Utrum angeli in corporibus assumptis comedere possint.
Utrum demones itra corpora hominum esse possint.
Utrum ipse deus in corporalibus figuris apparuerit.

Distinctio. IX. Questio. I.

Utrum Dionysius competenter diffiniat hierarchiam.
Utrum unus angelus alium purget.
Utrum conuenienter diuidatur angelica hierarchia in tres hierarchias et nouem ordines.
Utrum conuenienter distinguantur nomina angelorum.
Utrum omnes angeli unius ordinis sint equales.
Utrum omnes hierarchie sint connexae.
Utrum distinctio ordinum sit a natura.
Utrum boies assumantur ad ordines angelorum.